

ឧបសោសដ្ឋា

ដំណាច់ នៃ ប្រវត្តិសាស្ត្រ ?

១៧ មេសា ថ្ងៃ ជម្លៀស ប្រជាជន ចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ

សាកល្បង ពិចារណា

មាតិការៀង

ទិន្នន័យ.....	2
ករណី នៃ ប្រទេស យៀកណាម	7
ករណី នៃ ស្រុកខ្មែរ	13
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	16

ទិន្នន័យ

នៅក្នុង ប្រវត្តិសាស្ត្រ នៃមនុស្សជាតិ គឺ បង្ហាញ នូវដំណើរ ពី ការប្រយុទ្ធគ្នា រវាងមនុស្សលោក ដើម្បី បំណងប្រាថ្នា ចង់ឲ្យគេទទួលស្គាល់ នូវតម្លៃ របស់ខ្លួន និង តស៊ូប្រឆាំង នឹង ធម្មជាតិ តាម ការងារ, ដែល លោក Marx ហៅថា < រាជានគរ នៃ ភាពចាំបាច់¹ >, ទៅរក < រាជានគរ នៃ សេរីភាព > ក្នុងនោះ មនុស្សទាំងឡាយ ឈប់ប្រយុទ្ធគ្នា ដោយ ទទួលស្គាល់គ្នា ទៅវិញទៅមក គ្មានលាក់លៀម ហើយ ធ្វើ ការ តិចច្រើន តាមតែខ្លួនអាចធ្វើទៅបាន។ ដំណើរនោះ នាំអោយមានការវិវត្ត នៃរបបដឹកនាំពី របប ផ្តាច់ការ ជា ទម្រង់យ៉ាងណាក្តី ទៅរកជានិច្ច លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី។ ការរលំ នៃរបបដឹកនាំក្រុងប៊ែកឡាំង នៅថ្ងៃទី៩ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៨៩ បង្ហាញ នូវជ័យជំនះ យ៉ាងច្បាស់ នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី លើ លទ្ធិផ្តាច់ការ នៅលើពិភពលោក ដែល លោក François Fukuyama ហៅថា « បំណាច់ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ »។ បំណាច់នេះ ជាគោលការណ៍ វាផ្តល់ជូន នូវទស្សនវិស័យ កាន់តែប្រសើរ ដល់មនុស្សលោក គឺ ការពង្រឹង នៃ សេរីភាព និង សមភាព ដែល លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ទុកជា គ្រឹះ របស់ខ្លួន។ តែទស្សនវិស័យនេះ វាហាក់បីដូច ជា កំពុងតែ រលុបនៅស្រពេចស្រពិល នៅចំពោះមុខ ការ

¹ Reich der Notwendigkeit ; royaume de la nécessité.

គំរោងថ្មី ដល់ មនុស្សជាតិ គឺបញ្ហាមួយចំនួន ដូចជា ការ
ខ្វះការងារ, ការបំពុលបរិស្ថាន, ថ្នាំញៀន, ឧក្រិដ្ឋកម្ម, ភេរវ
កម្ម នៃពួកអ៊ីស្លាមនិយមជ្រុល, ជាតិនិយមហួសប្រមាណ,
ប្រជានិយម ។ល។ ដែល លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ត្រូវដោះ
ស្រាយ ភ្លាមៗ។ តែ ចំពោះលោក Jean-françois Revel,
លោក យល់ឃើញថា ទុព្វលភាព ដ៏ធំ នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេ
យ្យសេរី ទៅអនាគតកាល គឺ ស្ថិតនៅលើ អសមត្ថភាព
នៃ ការការពារ ប្រឆាំងនឹង ការសង្កត់សង្កិន ដ៏យោឃៅ
ទៅលើប្រជាជនខ្លួនឯង ពីសំណាក់ របបពិធីប្រជាធិបតេ
យ្យ (démocrature)² ដែលកំពុងតែ រាលដាល នៅប្រទេស
ក្រីក្រ និង កំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ នៅ អឺរ៉ុបខាងលិច និង សហ
រដ្ឋអាមេរិក ដែលជាទ្វីប ដែល លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី
តាំងនៅទីនោះ ដ៏នឹងនរ តាំងពីយូរយារមកហើយ ហាក់
បីជា សម្លាប់³ នៅចំពោះមុខ, ការវិលត្រឡប់ នៃរបបផ្តាច់
ការ ក្លែងជា លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ឬ របបពិធីប្រជាធិបតេ
យ្យ នៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួន, ក្នុងនាម អធិបតេយ្យ
ភាព ទោះបីប្រទេសទាំងនោះជាសមាជិក នៃអង្គការសហ
ប្រជាជាតិក៏ដោយ។ ក្រុមប្រឹក្សា សន្តិសុខ នៃអង្គការសហ
ប្រជាជាតិតាមច្បាប់ « សិទ្ធិ នៃការជំទាស់ » របស់ប្រទេស

² របបដឹកនាំផ្តាច់ការ គ្រាន់តែយកពិធី នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី មក
បាត់។

³ Se croqueviller.

ជាសមាជិក អចិន្ត្រៃយ៍, ទៅជា អង្គការ គ្មានប្រយោជន៍ សំរាប់ការពារ នូវសេរីភាព និង សិទ្ធិមនុស្ស នៃប្រជា ពលរដ្ឋ រងគ្រោះ នៃរបបផ្តាច់ការ: ប្រទេសចិនកុម្មុយ និស្ត និង សហព័ន្ធរុស្ស៊ី ជា ជម្រក នៃប្រទេសបំពាន សិទ្ធិ មនុស្ស និង បដិលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ⁴ នៅក្រោមម្លប់ នៃ ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ។ សព្វថ្ងៃ មហាប្រទេសទាំងពីរ មាន ឆានែលទូរទស្សន៍ CCTV (ចិន) និង Russia's RT (រុស្ស៊ី) សំរាប់ ផ្សាយ ព័ត៌មាន នៅក្នុងការ ប្រកួតប្រជែង ជាមួយ ឆានែលទូរទស្សន៍ អាមេរិកាំង និង អឺរ៉ុប។ សូម្បី ជនជាតិ អាមេរិកាំង និង អឺរ៉ុប រាប់ លាននាក់ ក៏នាំគ្នាមើល ឆានែលនោះដែរ។ លទ្ធផល គឺ ដំណាច់ នៃឯកាធិភាព របស់លោកខាងលិច ជុំវិញ ប្រព័ន្ធ ផ្សព្វផ្សាយដំណឹង លើពិភពលោក។

មួយវិញទៀត, ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៥ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ នៅ ទ្វីបអឺរ៉ុប, ប្រទេស បារាំង, អាស្ត្រីម៉ង់, អ៊ីតាលី, គេឃើញ មាន បើកទ្វារចំហដល់ គណបក្ស ស្តាំនិយមជ្រុល ឬ បដិ គ្រឹះស្ថាន⁵ អាចអោយ ប្រជាជនជ្រើសយក ជា ជម្រើស ជំនួស⁶ សំរាប់ប្តូរ នយោបាយដឹកនាំ។ នៅ អាស៊ី ពួកជន ផ្តាច់ការ ហាក់បីដូចជា ប្រើអំណាច នៃខ្លួន ក្នុងនាម

⁴ Anti-démocratique.
⁵ Anti-établissement.
⁶ Alternative.

អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ដើម្បី រក្សាអំណាច : ការតស៊ូ នៃ អំណាច វាហាក់បីដូចជា ជម្រើសជំនួសថ្មី នៃ ការតស៊ូ នៃ វណ្ណៈ (លទ្ធិកុម្មុយនិស្ត) និង ការតស៊ូ នៃពូជសាសន៍ (លទ្ធិ ណាស៊ី និង ហ្វាស៊ីស)។ ការជឿនលឿន នៃសេដ្ឋកិច្ច យ៉ាង ឆាប់រហ័ស នៅក្នុង ប្រទេស ដឹកនាំដោយ អំណាចផ្តាច់ ការ ដូចយ៉ាង ប្រទេស ចិនកុម្មុយនិស្ត, សិង្ហបុរី, រុស្ស៊ី, អា រ៉ាប់សាអូឌីត និង ភាពទន់ខ្សោយ នៃសេដ្ឋកិច្ច នៅ ប្រទេសប្រជាធិបតេយ្យសេរី វាកំលាចិត្ត ដល់អ្នកដឹកនាំ ផ្តាច់ការ មិនអើពើនឹង របបលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ ដូច្នោះ ទៅអនាគត វាអាចកើតឡើង នូវសាច់រឿង (scénario) ពិតពីរយ៉ាង : បណ្តាប្រទេស ដែលមានអំណាចផ្តាច់ការ នឹងផ្លាស់ប្តូរ ទៅរកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី ឬ សម័យ កាល នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ, ដែលត្រូវបានគេរំពឹងទុក ថានឹងមានជារៀងរហូត និង មិនអន្តរាយ, ទៅពេលខាង មុខ នឹងមាន ការតស៊ូជាថ្មី រវាង ប្រព័ន្ធនយោបាយ ផ្តាច់ ការ និង ប្រជាធិបតេយ្យ។ ដូច្នោះ វាអាចនឹងមាន សង្គ្រាម ត្រជាក់ថ្មី រវាង បណ្តាល ប្រទេស គ្មានប្រជាធិបតេយ្យ តែ មានសេដ្ឋកិច្ចដុះដាល និង ប្រទេស លោកខាងលិច។ នៅ លើពិភពលោកសព្វថ្ងៃ មាន ប្រទេស១៥ ដែលគេទុកជា ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍, ក្នុងចំណោម ប្រទេសទាំងនោះ, ២/៣ ជាប្រទេស គ្មានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ នៅក្នុង សមាគម ន៍ នៃប្រទេស អាស៊ីផ្នែកអភ្នេយ៍ (ASEAN), មាន ១០

ប្រទេស ហើយ បណ្តាលប្រទេសទាំងនោះ មាន ៧ប្រទេស ដែលគេទុកជា ប្រទេស គ្មានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដូច យ៉ាង ប្រទេស យៀកណាម, សិង្ហបុរី, ថៃឡង់, ប៊្រុយណេ, ភូមា, លាវ និង កម្ពុជា។ ដូច្នោះ ដំណាច់ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ របស់ លោក François Fukuyama វានៅឆ្ងាយពី ការពិតនៅឡើយ។ ការកែទម្រង់ របស់លោក Deng Xiaoping ហៅថា : « ការប្រកួត, ការទទួលខុសត្រូវ និង ការកម្រិត នូវផ្នែក ខ្លះ នៃអំណាច⁷ » ដែលជា ចលករថ្មី នៃអភិវឌ្ឍន៍ របស់ បក្សកុម្មុយនិស្តចិន ប្រកបដោយជោគជ័យ។ វានាំមាន សំនុះជាថ្មី នូវការពិភាក្សា លើទ្រឹស្តី អំពី កត្តាពីរ « លទ្ធិ ប្រជាធិបតេយ្យសេរី-អភិវឌ្ឍន៍ » ជាគូចាំបាច់ នៃការរីក ចំរើន នៃសេដ្ឋកិច្ច។ នៅប្រទេស សិង្ហបុរី, Lee Kuan Yew លោក ផ្អែកលើកត្តាពីរ ដើម្បី ធ្វើអភិវឌ្ឍន៍ នូវសេដ្ឋកិច្ច ជាតិ, គឺ « ស្ថេរភាពនយោបាយ-អភិវឌ្ឍន៍ »។ វិធីសាស្ត្រ នេះឯង ដែលលោក Deng Xiaoping យកមកសិក្សា ហើយ កែច្នៃវា អោយត្រូវទៅតាម ទំហំ នៃមហាប្រទេស ចិន និង លទ្ធិកុម្មុយនិស្ត។ សួរថា តើ របបផ្តាច់ការ មាន

⁷ Accountability, competition and partial limits on power. ការកែ ទម្រង់ របស់លោក Deng នេះ នាំអោយមានការប្តូរដ៏សំខាន់ នៃ ការិយាល័យ ធិបតេយ្យ ពី បុគ្គលម្នាក់ ជាមេដឹកនាំ ទៅ មេដឹកនាំ ជាសមូហជន និង កំរិត នូវអាណត្តិ និង អាយុ ចូលនិវត្តន៍ របស់មេដឹកនាំ គ្រប់ថ្នាក់ នៃរដ្ឋ បាល នៃរដ្ឋ និង បក្សកុម្មុយនិស្ត។

នៅលើពិភពលោកសព្វថ្ងៃ អាចយក វិធីសាស្ត្រនេះ មក
អនុវត្ត បានជោគជ័យដែរឬទេ ?

ករណី នៃ ប្រទេស យៀកណាម

យៀកណាម ចាប់ផ្តើម ធ្វើកំណែទម្រង់ នូវនយោបាយសេដ្ឋ
កិច្ចខ្លួន នៅឆ្នាំ ១៩៨០ ហៅឈ្មោះថា Doi Moi ប្រែថា «
ផ្លាស់ប្តូរ អ្វីមួយថ្មី » ដោយយកគំរូចិន គឺ សីកបញ្ចូល ផ្សារ
សេរី ដែលជា ការកែទម្រង់មួយ វាឃ្លាតឆ្ងាយពី ផ្លូវ នៃ
សង្គមនិយម។ ក្នុង វិស័យកសិកម្ម មាន ការផ្លាស់ប្តូរ ពី
សមូហកសិករ ទៅ បុគ្គលកសិករ ដែលនាំអោយកើត
ឡើងខ្លាំង នូវការបង្កើតផលកសិកម្ម ក្នុងរយៈពេលតែពី
បីឆ្នាំ តែប៉ុណ្ណោះ។ ដូច្នោះ វាជាទិសភាគមួយដ៏ល្អ ទាំងក្នុង
ប្រទេស និង ក្រៅប្រទេស សំរាប់យៀកណាម។ តាម លោក
Lee Kuan Yew ពួកមេដឹកនាំ ជំនាន់ចាស់ នៃបក្សកុម្មុយ
និស្ត គ្មានលទ្ធភាពនឹង លះបង់ នូវផ្នត់គំនិត នៃសង្គម
និយមបាននោះឡើយ, តែគេ យល់ឃើញថាប្រទេស យៀក
ណាម មិនដឹងដើរ ទៅទិណពិតប្រាកដ បើមិនចាប់ផ្តើម
កែទម្រង់។ ដូច្នោះ គេប្តេជ្ញាចិត្ត ប្តូរ នូវប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច
សង្គមនិយម ដែលគេ រកឃើញគំរូមាននៅស្រុកចិន។ ការ
កែទម្រង់នេះ នាំ យៀកណាមនៅទ្រឹង មិនគ្រាន់តែ ទៅ
ជាប្រទេសរឹងមាំនោះទេ គឺ ក្លាយទៅជា ប្រទេសទំនើប
ថែមទៀត។ នៅពេលសង្គ្រាម ពួកមេដឹកនាំ នៃបក្ស

កុម្មុយនិស្ត មាន ការប៉ិនប្រសប់ គ្រប់គ្រងសេដ្ឋកិច្ច និង រដ្ឋបាល ប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ហើយ អាច ជិក្ខុដ ពី យៀកណាមខាងជើង ទៅ យៀកណាមខាងត្បូង អស់រយៈ ពេលជាង ៣០ឆ្នាំ។ លើសពីនេះទៀត នៅទស្សវត្សរ៍ ៧០ ពួកពាណិជ្ជករ ភាគច្រើន, ធ្លាប់ស្គាល់ នូវប្រព័ន្ធមូលធន និយម, ដែលបានភៀសខ្លួន ទៅរស់នៅបរទេស ទទួល បានជោគជ័យក្នុងមុខរបរ របស់ខ្លួន។ ការណ៍នេះ បង្ហាញ អោយឃើញថា នៅ អាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ ប្រជាជនយៀក ណាម ភាគច្រើន ជា មនុស្ស មាន សមត្ថភាព និង ថាម ពល។ និស្សិត ជាច្រើន បានមកសិក្សា នៅប្រទេស ស៊ី ង្កបុរី និង ប្រទេស ជាសមាជិក ASEAN ទទួលបានជោគ ជ័យ។ ជាមួយមនុស្ស មានប្រាជ្ញា, វាជាការខូចខាតមួយ ដល់ជាតិ ដែលធ្វើអោយអ្នកទាំងឡាយនោះ គ្មានលទ្ធ ភាពនឹង បញ្ចេញ សក្តានុពល របស់ខ្លួន^៨។

ចំណែកលោក Jean-François Revel លោក កត់សំគាល់ថា ពួកនយោជន (politiciens) នៃប្រទេសលោកសេរី សារភាព ថាខ្លួន ខុសឆ្គង ដោយបានលើកដំកើង ពួកអ្នកដឹងនាំ ផ្តាច់ការ នៃប្រទេសកុម្មុយនិស្ត ដូច លោក Ceausescu, Castro ។ល។ តែ សំនួរ គួរអោយចាប់អារម្មណ៍ គឺមិនមែន ស្ថិតនៅលើ វិប្បដិសារី នៃខ្លួន នោះឡើយ។ គឺ វាស្ថិតនៅ

^៨ ដកស្រង់ពីសៀវភៅ របស់លោក Lee Kuan Yew : One man's view of the world។

ត្រង់ថា តើខ្លួន បានដកជាមេរៀន នូវកំហុស នៃខ្លួន ដើម្បី ជៀសវាងនឹង ប្រព្រឹត្ត នូវកំហុសដដែល នាពេលអនាគត។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ពួកនយោបាយទាំងនោះ កំពុង ប្រព្រឹត្ត នូវកំហុសដដែល អំពីយៀកណាម។ នៅប្រទេស បារាំង នៅ ទីស្តីការ នៃប្រធានាធិបតីក្តី និង រដ្ឋមន្ត្រីទី១ ក្តី គេបង្កើតក្រុមសកម្ម ដើម្បី ធ្វើការ អោយប្រទេស បារាំង អាច បង្កើន នូវជំនួយសេដ្ឋកិច្ច ដល់ របបកុម្មុយនិស្ត នៅយៀកណាម ដែលជា របបហួសសម័យ : របប លែងប្រែប្រួលបាន, និកាយិក, អសមត្ថភាព, មិនអាចធ្វើ អោយស្ងប់បាន និង ពុករលួយ។ ដូចយ៉ាង គំនិត របស់ លោក Bernard Kouchner, នៅពេលនោះជា រដ្ឋលេធិការ ក្រសួង សកម្មភាព នៃមនុស្សធម៌, ប្រកាសថា ដើម្បី ដោះស្រាយ នូវបញ្ហា នៃជនភៀសខ្លួនយួន តាមទូក (boat people) កុំអោយរត់ចាកចេញពីស្រុកខ្លួន គឺត្រូវជួយ របបដឹកនាំ នៅយៀកណាម អោយរំដោះខ្លួនឯង ចេញពី កុម្មុយនិស្ត។ ការប្រកាស នៃគំនិតនេះ នាំអោយ គេធ្លាក់ ស្រឡាំងកាំង ព្រោះថា ជា នយោបាយ នៃ ការស្រោច ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ ដែល វាមិនដែលឃើញនៅទីណាមួយ អាច អោយ របបកុម្មុយនិស្ត រំដោះខ្លួនឯងបាន និង ស្អួយដល់ សេដ្ឋកិច្ច។ តើ នៅពេលណាទៅ ដែល ពួកនយោបាយ ទាំង នោះ អាចយល់បានថា គេមិនអាចធ្វើ ប្រជាធិបតេយ្យ រូបណីយកម្ម នៃរបបកុម្មុយនិស្ត បានជាដាច់ខាត ក្រៅពី

ជួយដល់ ប្រជាពលរដ្ឋ អោយផ្តល់វាតែប៉ុណ្ណោះ។ ដើម្បី
ល្បួង និង ទាក់ទាញ នូវមូលធន នៃលោកខាងលិច បក្ស
កុម្មុយនិស្តយៀកណាម បានបង្កើតគ្រប់បែបយ៉ាង នូវ
សហគ្រាស ដោយបញ្ឆោតថា ជាសហគ្រាសសេរី។ តែតាម
ការពិត គឺវាគ្មានអ្វីមួយ ដែលមិននៅក្រោមការត្រួតត្រា
នៃបក្សកុម្មុយនិស្ត តាមរយៈរដ្ឋនោះឡើយ។ របបកុម្មុយ
និស្ត នៅយៀកណាម គ្មានបំណងនឹងបន្ត នូវអ្វីដែល
ទុកជាមូលដ្ឋាន នៃអំណាចខ្លួន គឺ : ការត្រួតត្រាផ្ទាល់ នៃ
សេដ្ឋកិច្ច, ការដាក់ប្រជាជននៅក្រោមការគ្រប់គ្រង នៃ
ប៉ូលិស, ការបើកអោយមាន សកម្មភាពតូចៗ នៃសេដ្ឋ
កិច្ចសេរី គឺគ្រាន់តែមានបំណង ចង់លួច ពួកអ្នកវិនិ
យោគបរទេស កញ្ឆោត^១ តែប៉ុណ្ណោះ។

រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ការទទួលស្គាល់ នៃអំពើអាក្រក់
របស់ បក្សកុម្មុយនិស្តយួន ទៅលើប្រជាជន វាជាការ
លំបាកចិត្តនៅឡើយ សំរាប់ ជនមជ្ឈិមប្រទេសមួយចំនួន
ព្រោះពួកទាំងនោះ យល់ឃើញថា អំពើព្រៃផ្សៃ ដែលគេពុំ
អាចភ្លេចបាននៅឡើយ នៅយៀកណាម គឺ អំពើ ប្រព្រឹត្ត
ដោយ អាណានិគមនិយមបារាំងសែស និង ចក្រពត្រអា
មេរិកាំង។ ដូច្នោះ អ្វីដែល បក្សកុម្មុយនិស្ត បានប្រព្រឹត្ត ឬ
កំពុងប្រព្រឹត្ត គឺ ធ្វើឡើង ដើម្បី រំដោះប្រជាជន ពីនឹម

^១ ដកស្រង់ពីសៀវភៅ របស់លោក Jean-François Revel : Fin du siècle
des ombres – Edition Pocket។

បរទេស : បក្សកុម្មុយនិស្តយួន ជាអ្នកជាតិនិយម ស្នេហា
ជាតិ តស៊ូ ដោយសេចក្តីប្តេជ្ញាចិត្ត ដែលមិនដែលធ្លាប់
មាន អស់រយៈពេល ពាក់កណ្តាលសតវត្ស ប្រឆាំងនឹង
បារាំង, ជប៉ុន, អាមេរិកាំង, ចិន ដើម្បី ឯករាជជាតិ និង
ឯកភាពជាតិ។ ការពិត នៅក្រោម ថ្នាំលាប (វេនី) អ្នក
ជាតិនិយម គឺ ជារបប ស្ថាលីន-ម៉ៅ និយម ខ្លាំងក្លា ឆ្ពោះ
ទៅរកគំរូដើម របស់វា ដែលគេអាច មើលឃើញយ៉ាងងាយ
ស្រួលបំផុត ទោះបីខ្លួន ខំពាក់មុខ ជាអ្នកជាតិនិយមក៏
ដោយ។

ពិតប្រាកដណាស់ ក្រោយពីចប់សង្គ្រាម នៅឆ្នាំ ១៩៧៥, វា
គ្មានការសម្លាប់រង្គាល ដូចនៅស្រុកខ្មែរ តែ អ្នកទោសស
ង្គ្រាម រួមទាំង « ពួកជាប់ចោទថាក្បត់ » ត្រូវបានបក្ស
កុម្មុយនិស្ត ធ្វើបាបដ៏ព្រៃផ្សៃ ជួនរហូត សម្លាប់ចោលតែម្ត
ង។ នយោបាយ « ធ្វើការអប់រំឡើងវិញ » របស់បក្ស : កំ
រិត បីថ្ងៃ សំរាប់អតិថ កូនទាហាន, បីខែ សំរាប់អតិថ
នាយទាហាន នៃយួនខាងត្បូង វាបន្ត រហូតដល់ទៅ បីឆ្នាំ
សំរាប់ ពួកទី១ និង ៧ ទៅ ៨ឆ្នាំ សំរាប់ ពួកទី២។ ចំនួន
ជន ដែល បក្សយកទៅអប់រំឡើងវិញ មានប្រមាណពី ៥
សែននាក់ ទៅ ១លាននាក់¹⁰ ; បូកបន្ថែមក្នុង តារាងនេះ
គឺមាន ជនភៀសខ្លួនតាមទូក រាប់ម៉ឺននាក់ រត់គេចខ្លួន
ចេញពី របបកុម្មុយនិស្ត តាមផ្លូវសមុទ្រ ប្រកបដោយ ទុក្ខ

¹⁰ តែលោក Pham Van Đông ថាមានតែ ២សែននាក់ តែប៉ុណ្ណោះ។

វេទនាខ្លាំង និង មហាក្រោះថ្នាក់ដល់ជីវិត នៃខ្លួន ដើម្បី
សេរីភាព និង សុភមង្គល។

សួរថា សព្វថ្ងៃ តើប្រជាជនយួន ទំនាន់ថ្មី មានជីវិតភាព
ល្អប្រសើរជាង មាតាបិតាខ្លួនដែរឬទេ? ចម្លើយនេះ វា
មានតែសាមីខ្លួន អាចនឹងឆ្លើយខ្លួនឯងបាន, តែគេដឹង
ថា នៅយៀកណាមសព្វថ្ងៃ ប្រជាជន រស់នៅក្នុងកាល
សម័យ នៃជ័យជំនះ របស់មហិទ្ធានុភាពបក្សកុម្មុយនិស្ត
ទៅលើ សេរីភាព ដែល ឃ្លិត (penseur) កុម្មុយនិស្តរុស្ស៊ី នៅ
សម័យបដិវត្ត នាំគ្នាប្រកាស នូវទ្រឹស្តី របស់លោក Hegel
ស្តីអំពី គោលការណ៍កំពូល នៃប្រវត្តិសាស្ត្រសាកល « គ្រប់
អ្វីទាំងអស់ ដែលជា អមនុស្សធម៌ គឺទុកជា ឆ្គួតល្មើ
និង ឥតប្រយោជន៍ » ដោយត្រឡប់ថា ល្អ និង មាន
ប្រយោជន៍ទៅវិញ។ ដូចយ៉ាង បក្សកុម្មុយនិស្តយៀកណាម
ត្រឡប់ នូវគោលការណ៍ នៃការតស៊ូ របស់ខ្លួន ដើម្បី ឯក
រាជ្យជាតិ ដោយឈ្លានពានស្រុកខ្មែរ តាមកម្លាំងកងទ័ព
នៅថ្ងៃទី៧ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៥។

លោក Gracchus Barbeuf សរសេរថា « វាក្មាន ឥតមនុស្ស
ជាតិណា ដែលជា មនុស្សជាតិ បាននោះឡើយ និង តួអង្គ
មនុស្ស មិនត្រូវខ្វះ នូវអ្វីដែលជាធាតុសំខាន់របស់ខ្លួន :
បើសិនជាក្មាន និង ខ្វះ គឺ តួអង្គមនុស្ស នៃខ្លួន មិនជា
តួអង្គមនុស្សទេ, តែ គ្រាន់តែ ដើម្បីអាចទៅជា តួអង្គ
មនុស្ស តែប៉ុណ្ណោះ។

ករណី នៃ ស្រុកខ្មែរ

ថ្ងៃទី៧ មករា នេះឯង ដែល របបដឹកនាំនៅស្រុកខ្មែរសព្វថ្ងៃ ទុកជា អំពើមនុស្សធម៌ របស់យៀកណាម ផ្តល់ជូនដល់ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដោយរំដោះពី របបប្រល័យពូជសាសន៍។ តែ ការរំដោះ មិនយូរឡើយ វាក្លាយជា ការកាន់កាប់ យោធា : ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ទទួលរង ព្រមគ្នា នូវ ឥទ្ធិពល យួន និង កុម្មុយនិស្ត ទម្រង់ថ្មី ដែលខ្លួនស្អប់ខ្ពើម ដូចគ្នា នឹងរបបខ្មែរក្រហម។ ជាអកុសល ! យួនកុម្មុយនិស្ត យក ពួកកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាច្រើន មកប្រើបន្តពី របប ប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលនាំអោយខ្មែររងគ្រោះ ខកចិត្ត នាំគ្នារត់ភៀសខ្លួនរាប់សែននាក់ ចេញពីស្រុកខ្មែរ មក កាន់ប្រទេសសៀម។ ដូច្នោះ ខ្មែរ ជាទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ¹¹ ដោយ របបកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ត្រូវបានរំដោះ ជាការបញ្ជីនៃ វាសនា ដោយ របបកុម្មុយនិស្តយួន ដើម្បី ប្រយោជន៍យួន នាំគ្នាបន្តរស់ សំរាប់ស្លាប់ដដែល គ្រាន់តែខុសគ្នា ក្នុង សម័យខ្មែរក្រហម គឺជនខ្មែរ ម្នាក់ៗស្លាប់ « ក្ស័យក្ស័យ¹² » រីឯ សម័យយួនកាន់កាប់ និង សម័យបច្ចុប្បន្ន នៅក្រោម ឥទ្ធិពលយួន វិញ គឺប្រជាជាតិខ្មែរស្លាប់ ដោយ « គោល

¹¹ Peuple martyre.
¹² Mort subite.

នយោបាយអាណានិគម នៃការតាំងប្រជាជនយួន រាប់លាននាក់ នៅស្រុកខ្មែរ »។ ដំណើរ នៃ យួនរូបណីយកម្មនៅស្រុកខ្មែរ សព្វថ្ងៃ វាមកដល់កំរិតមួយ ដែលមិនអាចនឹង វិលត្រឡប់ថយក្រោយវិញបាននោះឡើយ ព្រោះខ្មែរភាគច្រើនសព្វថ្ងៃ គាត់សុខចិត្តទទួលយក នូវគោលនយោបាយយួននេះ ជាសេចក្តីសុខ របស់ខ្លួនតែម្តង វាហាក់បីដូចជា ប្រជាជាតិខ្លួន គ្មានអាតិកកាល។ នាំគ្នាគ្រាន់តែបន្ត រស់ដើម្បីរស់ គ្មានករណីយកិច្ចខ្ពង់ខ្ពស់ សំរាប់បំពេញ ក្នុងឋានៈខ្លួនជាប្រជាពលរដ្ឋ និង នៅក្នុងអត្ថប្រយោជន៍ បាត់អស់ នូវកិត្យានុភាព ជាប្រជាពលរដ្ឋរងគ្រោះ ដោយកង្វះ នៃពន្លឺអនាគត។ តែថា ខ្លឹមសារ នៃប្រជាជាតិ គឺជា ការបូក នៃតម្លៃ នៃពលរដ្ឋម្នាក់ៗ ដែលខ្មែរម្នាក់ៗ បោះបង់វាចោល ដើម្បី គ្រាន់តែសុំរស់ជាមនុស្ស ភ្លេច នូវអាតិកកាល និង គ្មានគំរោង នៃអនាគត នៃប្រជាជាតិខ្លួន។ ដែលជា វត្តមានសំខាន់ពីរយ៉ាង សំរាប់កសាងប្រជាជាតិថ្មីថ្មោង : អាតិកកាល ជាសម្បត្តិរួម ចំណែកឯ អនាគតកាល វិញ ជា ចំណង់រួមបន្ត កសាង នូវប្រជាជាតិ។ បើខ្មែរម្នាក់ៗ គ្មាន វត្តមានទាំងពីរនេះនៅក្នុងសតិ គឺគ្មាន ព្រលឹងជាតិ ដែលជាលក្ខណសម្បត្តិ ចាំបាច់ ជាប្រជាពលរដ្ឋ។ ត្រូវដឹងថា ប្រជាជាតិ គ្មានចីរភាពនោះទេ បើគ្មានប្រជាពលរដ្ឋ មានគុណសម្បត្តិ បន្តកសាងវា។

នៅក្រោមរបបដឹកនាំសព្វថ្ងៃ ស្ថានភាពសីលធម៌ នៅ
ស្រុកខ្មែរ ត្រូវបានរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរ នាំជ្រាបចូលទៅ
ក្នុងព្រលឹងខ្មែរ បង្កើតជា គំនិតថ្មី សំរាប់ ពិចារណា
នយោបាយ និង ប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ។ ដើម្បី មើលឃើញ
អកុសលខ្មែរសព្វថ្ងៃ វាមិនចាំបាច់ គិតពិចារណាអ្វីច្រើន
ឡើយ គ្រាន់តែយកភ្នែកមើល វាឃើញច្បាស់ទៅហើយ។
ដូចយ៉ាង អ្វីដែលអ្នកដឹកនាំ និង អ្នកនយោបាយខ្មែរ
កំពុងធ្វើ គឺ នៅក្នុងគំនិតរវើរវាយ : សេចក្តីស្មានថាខ្លួន
កំពុងធ្វើត្រូវ, អំនួតដូចកូនក្មេង, គ្មានវិន័យ, កង្វះនូវ
ភាពមធុ័ត ក្នុងការធ្វើអ្វីមួយ, គ្មានសេចក្តីទៀងត្រង់,
ប្រាជ្ញាទន់ខ្សោយ, អសមត្ថភាព, ល្ងង់ខ្លៅ។

គណបក្សប្រឆាំង ដូចយ៉ាង « សង្គ្រោះជាតិ » ទទួល នូវ
ការគាំទ្រពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋ តែគោលនយោបាយខុស
នៃអ្នកដឹកនាំបក្ស នាំអោយខ្លួន ទទួល នូវបរាជ័យ : អ្នក
ឈ្នះឆ្នោត តែចរចាជាអ្នកចាញ់ ជាមួយអ្នកចាញ់ឆ្នោត គឺ
ជាអំពើ ធ្វើអត្ថិយាតកម្មនយោបាយ។ អ្វីដែល គណបក្ស
សង្គ្រោះជាតិ កំពុងទទួលរង គឺជាឈុត នៃផលវិបាក នៃ
ការដឹកនាំ របស់អ្នកដឹកនាំនោះឯង។ ក្រុមលោក សម
រង្ស៊ី ក្តី និង ក្រុមលោក កឹម សុខា ក្តី សុទ្ធតែធ្វើសកម្មភាព
សម្ងាត់ ជាមួយ បក្សកាន់អំណាច ដើម្បី សុំតែរស់។
រីឯ ភិក្ខុវា ឬ បព្វជិតពុទ្ធសាសនា វិញ កាឡែ នូវធម៌ព្រះ
ពុទ្ធ ដើម្បីការពារ និង គាំទ្រ នូវរបបដឹកនាំអសីលធម៌ :

ព្រះសង្ឃ ភាគច្រើន ក្លាយខ្លួនជា ភ្នាក់ងារយោសនា នយោបាយ និង អ្នកទស្សនា នៃខីណភាព នៃធម៌ព្រះដ៏ មានព្រះភាគ ដែលនាំអោយ ព្យាមប្បតា¹³ ព្រះអង្គ លែង មានឥទ្ធិពល ទៅលើសង្គមខ្មែរ ដែលរបបដឹកនាំសព្វថ្ងៃ កំពុងធ្វើអោយរលួយ។ ការបង្កើតឡើងវិញ នៃរាជានិយម ដែលបាត់អស់រួចហើយ នូវតម្លៃ នៃការរួបរួមជាតិ វាគ្រាន់ តែជាការវិលត្រឡប់ ដើម្បី បំរើប្រយោជន៍ ដល់សត្រូវជាតិ គ្រប់សណ្ឋាន តែប៉ុណ្ណោះ។ រាជានិយមខ្មែរសព្វថ្ងៃ មិនមែន ជា ស្ថាប័នជាតិ និង គ្រឹះ នៃប្រជាជាតិនោះទេ, ផ្ទុយទៅ វិញ ជា ឧបករណ៍ ឬ ជា អ្នកបំរើ នៃរបបដឹកនាំហិង្សា។ តាំងពី សតវត្សទី១៥មក អកុសល នៃរាជានិយមខ្មែរ គឺវា មានជាក់ស្តែងរួចហើយ, ហើយ វាគ្មានដំណោះស្រាយទៅ ទៀត។ ដូច្នោះ វាបន្តដំណើរ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នកាល ធ្លាក់ចុះក្នុងស្ថានភាពសោកៅ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

បាវចនា « ជាតិ-សាសនា-ព្រះមហាក្សត្រ » វាគ្រាន់តែជា ពាក្យស្លោក ប្រហោងន័យ, គឺថា : ជាតិ សព្វថ្ងៃ ជាជាតិខ្ញុំ យួន, សាសនា ជាសាសនា គ្មានធម៌ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ រស់ជា អនុអង្គការ របស់បក្សកាន់អំណាច។ ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់

¹³ Aura émise par le Bouddha.

ជា អង្គតុក្កតា របស់ បក្សកុម្មុយនិស្តយួនដ៏ជោគជ័យ នៅតណ្ហូចិន។ ដូច្នោះ គំនិត « បំណាច់ នៃប្រវត្តិសាស្ត្រ » ដែលលោក François Fukuyama ទុកជា បំណាច់ នៃលទ្ធិ កុម្មុយនិស្ត វាមិនមែនជា ពំនិត សំរាប់នៅស្រុកខ្មែរ យួន និង លាវ នោះទេ ដ្បិត កុម្មុយនិស្ត ចិន និង យួន វានៅ មានពន្លឺនៅស្រុកទាំងបី។ តែ កុម្មុយនិស្តនេះ មិនមែន ជា ការតស៊ូ នៃវណ្ណៈ ដើម្បី បន្សុទ្ធ នូវសង្គមនោះឡើយ, ដូចនៅស្រុកខ្មែរ ផ្ទុយទៅវិញគឺ វាបង្កើត នូវវណ្ណៈថ្មី ដែល យួន គេហៅថា « ខ្មែរកម្ពុជា » ក្នុងនោះ មាន ជនជាតិ យួន រាប់លាននាក់ មករស់តាមសេរីនៅស្រុកខ្មែរ និង ពួកខ្មែរមួយក្រុមតូច ធ្វើការបំរើយួន ប្តូរយក នូវដំណែង និង ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលយួន គេលួចពីប្រជាជាតិខ្មែរ យក មកចែកខ្លះៗ វណ្ណៈថ្មីនេះឯង ដែលជា ដំណាច់ នៃប្រជា ជាតិខ្មែរ។ នុះន័ ដែល អ្នកនយោបាយខ្មែរ មិនយល់ដឹង ហើយ ខ្វាក់ គិតតែចង់ចូលរួមបោះឆ្នោត នៅខែកក្កដា ខាងមុខនេះ។ តែមិនដូច ពួកអ្នកដឹកនាំ គណបក្សស ង្គ្រោះជាតិ ប្រើពាក្យស្លោកថា « នៅផ្ទះឈ្នះ » នោះឡើយ គឺត្រូវខ្មែរ មិនត្រឹមតែធ្វើ ពិហិការ គឺត្រូវ មត់គ្នាប៉ះបោរ ប្រឆាំងនឹងការបោះឆ្នោត បដិលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ថែម ទៀត។ នៅផ្ទះ វាដូច គ្នានឹង នាំគ្នាចងក្សិន ចូលទៅនៅ ក្នុងរដ្ឋសភា អធិប្បនុញ្ញ កាលពីឆ្នាំ ២០១៤ ហើយនាំគ្នា ស្រែកថាឈ្នះ នាំអោយយួនសើច តែប៉ុណ្ណោះ។